

راهنمای تدریس به دانش آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش فعالی

پدیدآورنده

وزارت آموزش و پرورش کانادا

مترجمان

حسنا احمد زاده

صادق موسوی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای تدریس به دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی / پدیدآورنده وزارت آموزش و پرورش کانادا؛ مترجمان حسنی احمدزاده، صادق موسوی.
مشخصات نشر	: تهران: آوای نور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۷۰-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: Teaching children with attention deficit hyperactivity disorder : a learning resource for teachers.
موضوع	: کم‌توجهی در کودکان -- آموزش و پرورش -- ایالات متحده
موضوع	: Attention-deficit-disordered children -- Education -- United States
موضوع	: کودکان پرتحرک -- ایالات متحده -- آموزش و پرورش
موضوع	: Hyperactive children -- Education -- United States
موضوع	: کودکان ناسازگار -- ایالات متحده -- تغییر رفتار
موضوع	: Problem children -- Behavior modification -- United States
شناسه افزوده	: احمدزاده، حسنا، ۱۳۷۱ - مترجم
شناسه افزوده	: موسوی، صادق، ۱۳۷۰ - مترجم
شناسه افزوده	: اونتاریو، وزارت آموزش و پرورش
شناسه افزوده	: Ontario . Ministry of Education
رده بندی کنگره	: /۲ ۱۳۹۷/۴۷۱۳LC
رده بندی دیویی	: ۹۴/۳۷۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۳۴۲۰۳

راهنمای تدریس به دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی

پدیدآورنده: وزارت آموزش و پرورش کانادا

مترجمان: حسنا احمد زاده - صادق موسوی

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ اول ۱۳۹۷

تیراژ: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۷۰-۶

تهران: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

- تشکر و قدردانی ۱۱
- مقدمه ۱۳
- مقدمه مترجم ۱۵
- Error! Bookmark not defined.**..... اختلال نقص توجه و بیش فعالی چیست؟
- Error! Bookmark not defined.**..... معیارهای تشخیص
- Error! Bookmark not defined.**..... نشانگان بی توجهی
- Error! Bookmark not defined.**..... نشانگان بیش فعالی
- Error! Bookmark not defined.**..... نشانگان تکانشگری
- Error! Bookmark** طبقه بندی DSM از سه نوع اختلال نقص توجه و بیش فعالی **not defined.**
- Error!** آیا احتمال رخداد دیگر اختلالات با نقص توجه و بیش فعالی وجود دارد؟
Bookmark not defined.
- آیا موقعیت مشابهی وجود دارد که نشانگان آن با اختلال نقص توجه و بیش فعالی یکسان باشد؟
Error! Bookmark not defined......
- Error! Bookmark not** اختلال نقص توجه و بیش فعالی در کلاس درس **defined.**
- Error! Bookmark not defined.**... افسانه‌هایی درباره نقص توجه و بیش فعالی
- Error!** توجه به تفاوت‌های رفتاری و یادگیری در کلاس درس: برخی از تاملات کلی
Bookmark not defined.
- Error! Bookmark not defined.**..... مشارکت غیررسمی
- Error! Bookmark not defined.**..... ارجاع به تیم خدمات مدرسه
- Error! Bookmark not defined.**... ارجاع به متخصصان و یا خدمات منطقه ای
- Error! Bookmark not defined.**.. ارجاع والدین به متخصصان و خدمات محلی

چگونه می‌توان اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی را به صورت موثر مدیریت کرد؟

Error! Bookmark not defined......

Error! Bookmark not defined... فهم عمقی اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی

مهارت‌های عالی برای مدیریت دانش آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی

Error! Bookmark not defined......

راهبردهای ارتقا عزت نفس در دانش آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی

Error! Bookmark not defined......

Error! Bookmark not defined...... بازساختن محیط

Error! Bookmark not defined...... بهبود ارتباط مدرسه-خانه

Error! Bookmark not defined...... مداخله دارویی و پزشکی

Error! Bookmark not defined...... برنامه ریزی برای موفقیت در مدرسه

Error! Bookmark not defined...... راهبردهای مبتنی بر کلاس درس

Error! Bookmark not defined...... راهبردهای فردی سازی

Error! Bookmark not defined. اصلاح دانش آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی

not defined.

Error! Bookmark not defined...... مطالعات موردی

Error! Bookmark not defined...... مورد ۱: مدولین دانش آموز پایه اول

Error! Bookmark not defined...... مورد ۲: دنی دانش آموز پایه سوم

Error! Bookmark not defined...... مورد ۳: کالدیپ دانش آموز پایه پنجم

Error! Bookmark not defined...... مورد ۴: جردن دانش آموز پایه هشتم

Error! Bookmark not defined...... مورد ۵: جاسمین دانش آموز پایه یازدهم

Error! Bookmark not defined...... پیوست ۱: منابع پیشنهادی برای معلمان

Error! Bookmark not defined...... پیوست ۲: خود نظارتی

Error! Bookmark not defined...... پیوست ۳: فرم‌های طرح حمایت-اصلاح

Error! Bookmark not defined...... پیوست ۴: چک لیست سازگاری

Error! Bookmark not defined...... پیوست ۵: واژه نامه

با سپاس از دو وجود مقدس:

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم...

موهایشان سپید شد تا ما رو سفید شویم...

و عاشقانه سوختند تا گرمابخش وجود ما و روشنگر راهمان باشند...

تقدیم به پدر و مادر عزیزه

مسئله امدزاده

تشکر و قدردانی

وزارت آموزش و پرورش کانادا به صورت ویژه از افراد زیر بدلیل مشارکت، برنامه‌ریزی و اصلاح این راهنما نهایت تقدیر و تشکر را دارد:

- آنا باگی (معلم آموزش و پرورش)
- آرتور بارو (معلم آموزش و پرورش)
- دکتر گلن داویس (از کلینیک آبل)
- ماری دابسون (معلم آموزش و پرورش)
- لارا لی فالکنر (از بیمارستان کودکان)
- آرنی فانک (معلم آموزش و پرورش)
- دیوید مارتین (معلم آموزش و پرورش)
- سلم منیر (از وزارت کودک و خانواده)
- مادهوری پندهارکر (معلم آموزش و پرورش)
- پاتریسیا ویکر (معلم آموزش و پرورش)
- دیوید ویلز (معلم آموزش و پرورش)

اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی شرایطی عصبی است که توجه بسیاری از والدین، معلمان و آموزش عمومی را در سال‌های اخیر به خود جلب کرده است. در سراسر تاریخچه این اختلال (نقص توجه، بیش‌فعالی و تکانشگری) تلاش‌هایی برای شناسایی ویژگی‌های آن صورت گرفته است. اما فقط در دهه‌های اخیر محققان توانسته‌اند به فهم و تشخیص این اختلال و فراهم کردن حمایت از دانش‌آموزان مبتلا به آن نائل آیند. آگاهی روز افزون از اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی دلالت‌های مثبت و منفی را برای مربیان در پی داشته است. از یک طرف حجم عظیم تحقیقات آموزشی در این زمینه، ایده‌های به روزی را برای معلمان فراهم آورده است و منجر به دسترسی آنها به منابع غنی شده است. از طرف دیگر بعضی از والدین و مربیان ممکن است از تشخیص برخی شرایط و الگوهای رفتاری مشابه به عنوان اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی حیرت زده شوند. به هر حال جدای از این تناقض، معلمان باید به صورت روزانه با چالش کار با دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی رو به رو شوند.

معمولا دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی در دستیابی به موفقیت تحصیلی و اجتماعی با مشکلات زیادی رو به رو هستند. مشکلاتی نظیر عدم توانایی سازماندهی و انجام تکالیف که به شکل نمره کلاسی پایین نمود پیدا می‌کنند، علائمی برای شناسایی اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی تلقی می‌شوند. دانش‌آموزانی که

گرایش‌هایی از تکانشگری از خود نشان می‌دهند در برقراری و حفظ ارتباط مثبت با همسالان و معلم مشکل دارند. با افزایش سن دانش آموزان این مشکلات به هم گره خورده، می‌تواند منجر به اثر ماریچی شود بدین گونه که ناتوانی در سازماندهی باعث اکتساب نمره پایین در درس، یاس تحصیلی و مشکل ارتباطی با همسالان و این امر به نوبه خود منجر به احساس طرد و افسردگی و در نهایت افسردگی نیز منجر به اختلال در کارکرد تمامی حوزه‌های دانش آموز شود. زمانی که والدین، معلمان و دیگران مهم شروع به همکاری با این دانش آموزان کنند می‌توان با اثر مخرب ماریچی مقابله کرد.

هدف راهنمای پیش رو کمک به معلمان برای برنامه‌ریزی و کمک به دانش آموزانی است که نشانگان اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی را از خود بروز می‌دهند. در برخی از موارد بررسی و شناسایی رسمی دانش آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی امری اجتناب‌ناپذیر است اما در برخی موارد دیگر بدون ارزیابی رسمی نیز می‌توان زمینه کسب موفقیت این دانش آموزان را فراهم نمود.

مقدمه مترجم

در عصر کنونی، نظام آموزشی با چالش‌های گوناگونی رو به رو است که باید بتواند به مناسب‌ترین وجه پاسخ این چالش‌ها را بدهد. از جمله چالش‌های موجود، آموزش دانش آموزانی است که دارای اختلالات گوناگون هستند. این اختلالات طیف گسترده‌ای را دربرمی‌گیرد که بی‌توجهی به هریک از آنها عواقب جبران‌ناپذیری را برای نظام آموزشی در سطح خرد و جامعه در سطح کلان به بار می‌آورد. یکی از اختلالاتی که سطح شیوع آن در بین دانش‌آموزان در سطح بالایی قرار دارد، اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی است. معمولاً این دانش‌آموزان با برجسب زدن و تحت‌عناوینی چون خرابکار، قانون‌شکن، بی‌استعداد و ... از چرخه آموزش حذف می‌شوند و این موضوع نیز به نوبه خود هزینه‌هایی را برای جامعه به بار می‌آورد.

آنچه که باید در امر آموزش دانش‌آموزان بیش‌فعال مورد توجه قرار گیرد، منحصر به فردی این دانش‌آموزان و توجه به نیازها و علائق آنهاست. بسیاری از دانش‌آموزان با مداخله‌ای مختصر و طراحی برنامه اصلاح، به آموزش خود ادامه داده و روال عادی در پیشرفت تحصیلی را دنبال خواهند نمود. باید به این نکته توجه داشت که برخورد مقابله‌ای و حذفی در برابر این دانش‌آموزان نتیجه عکس خواهد داد. احترام توأم با کرامت و دخیل نمودن دانش‌آموزان دارای نقص توجه در امورات اجتماعی مدرسه، زمینه بهبود آنها را فراهم خواهد کرد.

در مورد آموزش دانش‌آموزان مبتلا به نقص توجه و بیش‌فعالی نظرات گوناگونی ارائه شده است، اما جدای از این نظریه‌ها آنچه که باید در نظام آموزشی مورد توجه قرار گیرد بستر سازی لازم در تمامی ابعاد از جمله هدف‌گذاری، تعیین محتوا، تنظیم محیط و شیوه تدریس برای این دانش‌آموزان است. بدون شک آموزش‌های رایج در مدارس کنونی پاسخگوی نیازهای این قشر از دانش‌آموزان نیست. بنابراین هدف مترجمان این کتاب ارائه راهبردهای موثر، افزایش دانش تخصصی معلمان، ارزیابی دقیق و دوری جستن از پیش‌قضاوتی در مورد دانش‌آموزان بیش‌فعال بوده است. کتاب حاضر با بهره بردن از برنامه‌های اصلاحی، شیوه ارزیابی تیمی و مشاهده توانسته است راهکارهای مفیدی را برای بهبود و پیشرفت تحصیلی این دانش‌آموزان فراهم کند. امید است که تمامی استفاده‌کنندگان از این کتاب بتوانند گامی هرچند کوچک در راه خدمت به دانش‌آموزان شریف و نجیب ایران زمین و خانواده‌های آنان بردارند.

حسنا احمدزاده

صادق موسوی

